

Aan Provinciale Staten

DATUM	26-10-2021	NUMMER PS	Voegt de griffie toe
DOMEIN	FLO	COMMISSIE	BEM
STELLER	A. Hulshof	TELEFOONNUMMER	06 51716930
NUMMER	822CBF02	PORTEFEUILLEHOUDER	Strijk

Onderwerp Statenbrief:

Vaststelling Operationeel Programma Kansen voor West III 2021-2027

Voorgestelde behandeling:

Ter informatie

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting

In het kader van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) werken de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Utrecht en de gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht samen in het samenwerkingsverband Kansen voor West. Voor de nieuwe EFRO-periode 2021-2027 is een nieuw Operationeel Programma Kansen voor West III opgesteld door de Management Autoriteit in samenwerking met de partners. Met dit Operationeel Programma willen de samenwerkende partners de nieuwe EFRO-middelen voor de periode 2021-2027 inzetten om initiatieven, projecten en programma's op het gebied van innovatie, klimaat en duurzame stedelijke ontwikkeling een extra impuls te geven. Wij hebben dit Operationeel Programma vastgesteld.

Inleiding

Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) is bedoeld om de belangrijkste economische onevenwichtigheden tussen de Europese regio's terug te dringen. Voor een meer ontwikkelde regio als Nederland richt het fonds zich op het versterken van de regionale concurrentiekracht en het vergroten van de werkgelegenheid. Binnen Nederland is het programma in vier landsdelen verdeeld: Noord, Oost, Zuid en West, waarbij in West intensief wordt samengewerkt tussen de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Utrecht en de vier grote steden Amsterdam, Den Haag, Rotterdam (tevens Management Autoriteit; MA), en Utrecht. Deze samenwerking is gestart met een gezamenlijk programma Kansen voor West I 2007-2013 en heeft zijn vervolg gekregen met het huidige Operationeel Programma Kansen voor West II 2014-2020. Op 6 januari 2021 hebben wij besloten tot de openstelling van REACT-EU vanuit het Europese Herstelinstrument ter bestrijding van de COVID-19 crisis, wat in de praktijk een aanvullende programmering en een ophoging van de beschikbare middelen betreft van het lopende programma Kansen voor West 2014-2020. We hebben u hier middels een statenbrief over geïnformeerd. Op 2 juni 2021 heeft u besloten € 197.937,- uit de reserve Covid-flankerend beleid in te zetten voor de vereiste cofinanciering van 50% voor de uitvoering van de regeling REACT-EU door de Managementautoriteit.

Met de vaststelling van het Operationeel Programma Kansen voor West III 2021-2027 wordt deze samenwerking gecontinueerd.

RIS3

Op 13 maart 2020 hebben wij de Regionale Innovatie Slimme Specialisatie Strategie (RIS3) vastgesteld. Hier hebben we u middels een statenbrief van op de hoogte gebracht. De kern van de RIS3 houdt in dat West-Nederland een missiegedreven innovatiestrategie voert. Deze strategie is gericht op valorisatie en het wegnemen van obstakels voor brede implementatie van innovaties die nodig zijn voor de maatschappelijke transitie. Acceptatie door bedrijven en inwoners is daarbij van groot belang, evenals de ontwikkeling van skills op de arbeidsmarkt. Kernwoorden zijn circulair, klimaatneutraal, gezond, veilig, digitaal en integraal.

De RIS3 is gebaseerd op de regionale economische visies (waaronder de Regionale Economische Agenda) en agenda's die lokale en regionale overheden binnen het landsdeel hebben opgesteld in samenspraak met diverse stakeholders, aangevuld met analyses van de krachten en zwaktes van de regionale economie.

Operationeel Programma III 2021-2024

Het Operationeel Programma beschrijft de inhoudelijke invulling van West-Nederland ten aanzien van EFRO, op basis waarvan de beschikbare EFRO-gelden van de Europese Commissie zullen worden toegekend. De RIS3 vormt de inhoudelijke basis en legitimatie van het Operationeel Programma. Met het Operationeel Programma zal worden ingezet op de prioriteiten Innovatie, Klimaat en Duurzame stedelijke ontwikkeling. De prioriteit Duurzame stedelijke ontwikkeling is specifiek gericht op Geïntegreerde Territoriale Investerings (GTI)-gebieden in de vier steden (G4) en daarmee geen prioriteit waar de provincies op inzetten.

Met het Kansen voor West III programma zal een EFRO-budget van ruim € 200 miljoen vrijkomen voor West. Tevens zal het rijk een rijkscofinanciering van ruim € 37 miljoen beschikbaar stellen. 55% van het beschikbare budget zal worden ingezet voor de prioriteit Innovatie, 30% voor de prioriteit Klimaat en 15% voor de prioriteit Duurzame stedelijke ontwikkeling. De beoogde startdatum van het Kansen voor West III programma is april 2022.

Innovatie

Binnen deze prioriteit zal worden ingezet op de volgende doelstelling (en actielijnen):

Versterking van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en invoering van geavanceerde technologieën
Uit de RIS3 is gebleken dat er in West nog inzet nodig is op de proof-of conceptfase van innovatie en de verdere valorisatie in latere fases richting marktintroductie als ook het wegnemen van belemmeringen voor brede implementatie in de latere innovatiefases. Aandachtpunten zijn het op elkaar aan laten sluiten van ecosystemen, verdere digitalisering en inzet van sleuteltechnologieën.

3 actielijnen:

1. Het vergroten van het aandeel innovatieve en vermarktbaar producten, processen en diensten;
2. Het vergroten van het investeringsvermogen voor innovatie in het Mkb;
3. Het versnellen van de implementatie van innovaties.

De belangrijkste doelgroepen betreffen brede consortia van kennisinstellingen, ondernemers en andere relevantie partners en ook de individuele MKB'er.

Klimaat

Binnen de prioriteit Klimaat zijn meerdere doelstellingen gekozen en daarbinnen per doelstellingen actielijnen geformuleerd.

Bevorderen van energie-efficiëntie maatregelen en verminderen CO2 uitstoot

Om de klimaatdoelstellingen te behalen is het noodzakelijk om in te zetten op maatregelen ter bevordering van de energie-efficiëntie en het verlagen van de uitstoot door industriële productieprocessen. Het betreft hier primair de investering in bestaande processen en producten en operaties.

2 actielijnen:

1. Bevorderen van de industriële overgang van fossiele brandstoffen naar niet-fossiele productie;
2. Bevorderen van de energie-efficiëntie in de bebouwde omgeving.

Iedere organisatie die een rol speelt in de energietransitie kan aanspraak maken op ondersteuning.

Bevorderen van Hernieuwbare Energie

In het kader van de doelen voor een klimaatneutrale en CO2 vrije toekomst zijn er investeringen nodig in duurzame, niet-fossiele energiebronnen.

1. actielijn:

1. Het stimuleren van hernieuwbare energieconcepten.

De belangrijkste doelgroepen betreffen bedrijven, overheden, energiemaatschappijen, netbeheerders, coöperaties en andere samenwerkingsverbanden.

Ontwikkelen van slimme energiesystemen, grids en opslag

Door de toename in het gebruik van hernieuwbare energiebronnen en de wens voor efficiënter gebruik van energie en warmte, sluit de vraag en aanbod van energie in tijd en hoeveelheid minder op elkaar aan. Daardoor is het nodig slimme systemen te ontwikkelen en uit te rollen om vraag en aanbod in tijd en doelgroep optimaal uit te wisselen, waarbij opslag een onmisbaar element is.

1 actielijn:

1. Het investeren in slimme systemen en energieopslag.

De belangrijkste doelgroepen betreffen bedrijven, overheden, energiemaatschappijen en consortia.

Bevorderen van de transitie naar een circulaire economie

De doelstelling om in 2030 grotendeels en in 2050 een volledig circulaire en zero-waste economie te zijn vergt nog veel investeringen in West-Nederland.

3 actielijnen:

1. Ontwikkelen en opschalen van reeds in pilot en testopstellingen bewezen circulaire toepassingen;

2. Investeren in materiaal- of productieprocesaanpassingen die leiden tot een hogere mate van recycling, inclusief de herwinning van kostbare grondstoffen;

3. Investeren in oplossingen en mechanismen ter bevordering van draagvlak voor de circulaire economie.

Bedrijven en overheden zijn de belangrijkste doelgroepen binnen deze doelstelling.

Duurzame Stedelijke Ontwikkeling (alleen G4)

Ten aanzien van deze prioriteit is één doelstelling opgenomen:

Bevordering van de geïntegreerde sociale, economische en ecologische/duurzame ontwikkeling, cultureel erfgoed, toerisme en veiligheid in stedelijke gebieden.

West concentreert de inzet voor duurzame stedelijke ontwikkeling net als in de vorige programma periode voor heel Nederland in de geselecteerde GTI-gebieden van de G4. Voor de transities naar een duurzame, circulaire, gezonde samenleving is voor deze gebieden een extra aanpak nodig, veroorzaakt door een combinatie van factoren (lage participatie; verouderde woningen; minder financiële draagkracht).

2 actielijnen:

1. Bevorderen van de transities in GTI-gebieden;

2. Versterken arbeidspotentieel gekoppeld aan transities in GTI-gebieden.

Bewoners en ondernemers zijn de belangrijkste doelgroepen voor actielijn 1. Voor actielijn 2 zijn dat ondernemers, overheden, scholen en alle type werkgevers in de afgebakende transitiegebieden.

Gerichte openstellingen

Met Kansen voor West III zal actief gestuurd en geprogrammeerd worden middels gerichte openstellingen. Met het werken met gerichte openstellingen kunnen specifieke doelstellingen bereikt worden. Bovendien biedt dit de kans voor gezamenlijke inrichting van openstellingen door de verschillende partners binnen het programma.

Hierbij kan er gestuurd worden op onder meer de onderstaande punten:

- brede consortia of de individuele ondernemer als doelgroep;
- projecten gericht op de ontwikkeling van innovaties of innovatie-infrastructuur;
- thematisch generiek of gericht op specifieke sectoren/cross-overs;
- onderzoek naar obstakels wel of geen verplicht onderdeel van de aanvraag.

We hebben de portefeuillehouder Economie gemandateerd om deze openstellingen namens GS vast te stellen.

Toelichting

De samenwerking binnen Kansen voor West is sinds de start in 2006 succesvol gebleken. Alle partners hebben zich uitgesproken om dit in de nieuwe EFRO-periode 2021-2027 te continueren. Ook de Europese Commissie en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat zijn voorstanders van handhaving van de huidige structuur en gebiedsindeling.

Op basis van het Operationeel Programma Kansen voor West III zal de provincie Utrecht EFRO-middelen ontvangen voor projecten op het gebied van innovatie en klimaat. Deze middelen zullen worden ingezet voor de realisatie van de Regionale Economische Agenda.

De vaststelling van het Operationeel Programma door alle vier colleges van de programmapartners is een noodzakelijke voorwaarde om het programma bij de Europese Commissie te kunnen indienen.

Bij het opstellen van het EFRO-programma voor West-Nederland zijn relevante partners in West-Nederland en daarbuiten betrokken. Zo zijn er voor elke prioriteit werkgroepen ingesteld onder de stuurgroep, waarin de overheidslagen allemaal betrokken zijn. Het volledige Operationeel Programma is gebaseerd op de RIS3, dus niet alleen innovatie, en op het missiegedreven innovatiebeleid van het Rijk. Dat laatste beleid is ook weer breed geconsulteerd. Op 18 juni 2020 is een groot webinar gehouden dat door ruim 100 mensen is bezocht. Vervolgens heeft een brede online consultatie van 23 juni tot 9 juli 2020 plaatsgevonden, waar vele reacties zijn opgehaald. Alle reacties zijn beoordeeld en grotendeels verwerkt in het Operationeel Programma.

Het Operationeel Programma dat wij hebben vastgesteld is slechts een 98% versie. We hebben op verzoek van de MA om de volgende redenen deze versie vastgesteld:

- Binnen 3 maanden van elkaar (voorzien in de maanden november-december 2021) moeten alle Nederlandse programma's (dus ook ESF-Visserij en de Migratiefondsen) alsmede de bovenliggende partnerschapovereenkomst worden ingediend in Brussel. Elk onderdeel heeft zijn eigen complexe besluitvormingsproces en ze zijn dus qua timing allemaal van elkaar afhankelijk.
- Ten tweede is de wens om Q2 van 2022 echt te starten met Kansen voor West III, wat feitelijk al later is dan in eerdere plannings bedacht. Dit heeft ook te maken met de late publicatie van de Europese Verordeningen (juni 2021), naast de Corona-perikelen.

Alle samenwerkingspartners binnen kansen voor West hebben het mandaat gegeven aan de MA om de laatste technische en tekstuele aanpassingen aan te vullen naar aanleiding van verdere afstemming met de Europese Commissie, in nauwe afstemming met de Kansen voor West partners. We hebben de portefeuillehouder Economie gemandateerd om in te stemmen met mogelijke wijzigingen in het Operationeel Programma n.a.v. commentaar van de Europese Commissie, voor zover dit geen wezenlijke wijzigingen betreft ten aanzien van de keuze van prioriteiten en/of specifieke doelstellingen.

Financiële consequenties

Budget provincie Utrecht Kansen voor West III

Het beschikbare budget voor West wordt volgens de verdelingscriteria van de EC verdeeld tussen de partners minus Flevoland. Omdat Flevoland vanuit de EC is bestempeld als een transitieregio zal Flevoland een vast bedrag ontvangen, berekend volgens de berekeningsmethode voor transitieregio's. Het resterende bedrag wordt verdeeld volgens de Europese berekeningsmethode voor Meer Ontwikkelde Regio's onder Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en de G4.

Dit houdt in dat met het vaststellen van het Operationeel Programma door de Europese Commissie de provincie Utrecht voor de programmaperiode 2021-2027 (in de praktijk 2022-2029) de beschikking (= tevens inspanningsverplichting) krijgt over € 16.238.249, onderverdeeld in € 11.366.774 voor innovatie en € 4.871.475 voor klimaat om in te zetten ten bate van projecten en programma's in de Utrechtse regio. Deze gelden worden niet gestort op de rekening van de provincie, maar worden door de MA beheerd en op basis van declaraties door de Europese Commissie aan de MA uitgekeerd. Daarnaast zal een Rijkscofinanciering van € 3.243.204 beschikbaar komen voor de provincie Utrecht.

	EFRO KwW3 PU	Rijkscofinanciering	Totale budget PU KwW3
Innovatie	€ 11.366.774		
Klimaat	€ 4.871.475		
Totaal	€ 16.238.249	€ 3.243.204	€ 19.481.453

Uitvoeringskosten

In het kader van de uitvoeringskosten van het Kansen voor West III programma dient door iedere partner wel een bijdrage van 50% in de Technische Bijstand te worden betaald. Voor provincie Utrecht zal dit voor de gehele periode in totaal € 588.231 bedragen. Dekking voor deze uitvoeringskosten (verdeeld over 5 jaar) zal gevonden worden door reallocatie van budgetten binnen beleidsdoel 8.3 "Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk" en eventueel in overleg met programma's klimaatadaptatie en energietransitie gezien de doelstellingen die hiermee gerealiseerd kunnen worden.

Samenwerkingsconvenant

De samenwerkingsafspraken, waaronder ook de verdeling van de budgetten, rijkscofinanciering en de Technische Bijstand zal middels een samenwerkingsconvenant tussen de partners worden vastgelegd.

Vervolgprocedure / voortgang

Nadat alle colleges van de samenwerkingspartners hebben ingestemd met de vaststelling van het Operationeel Programma zal door de MA het Operationeel Programma aan de Europese Commissie worden aangeboden ter

beoordeling. Pas na goedkeuring van de Europese Commissie wordt het geschetste budget definitief. De eerste openstellingen van het Kansen voor West III programma zijn voorzien voor april 2022.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen